

LIEDCONCERT
WINTER
EN **ZOMER**

PABLO GREGORIAN – TENOR
HENRIËTTE WIRTH – PIANO

PROGRAMMA:

Franz Schubert (1797 - 1828):

Winterreise (selectie)

— PAUZE —

Henry Purcell (1659 - 1695):

If music be the food of Love
Sweeter than roses
From rosy bowers

Franz Schubert:

An Silvia
Ungeduld
Mein!

Gabriel Fauré (1845 - 1924):

Dans les ruines d'une abbaye
Le papillon et la fleur

Stefano Donaudy (1879 - 1925):

O del mio amato ben

Francesco Tosti (1846 - 1916):

Ideale

Gioachino Rossini (1792 - 1868):

La Danza

WINTERREISE

Winterreise is een liedcyclus gecomponeerd door Franz Schubert (1797–1828), op gedichten van Wilhelm Müller (1794–1827).

Over Franz Schubert

Franz Schubert was de zoon van een schoolmeester die een door hem zelf opgerichte school in Wenen leidde. Er werd thuis door de familieleden veel samen gemusiceerd. In 1808 won hij een beurs die hem een plek opleverde in het koor van de Keizerlijke hofkapel in Wenen, waar hij ook naar school ging en op de kostschool verbleef. Hij kreeg les van onder andere de componist Antonio Salieri. Hij besloot een opleiding tot leraar te volgen en werkte vervolgens met tussenpozen van 1814 tot 1818 als assistent leraar op de school van zijn vader. De jaren 1813 tot 1815 waren jaren van grote productiviteit. Hij componeerde strijkkwartetten, missen, symfonieën, een opera en meer dan 150 liederen.

In 1818 verliet hij definitief zijn ouderlijk huis om zich enkel aan het componeren te wijden. Om in zijn levensonderhoud te voorzien gaf hij muzieklessen. Ook bracht hij veel tijd met vrienden door, zowel in huiselijke kring als in de kroeg. Deze vriendenkring was van zeer groot belang voor Schubert. Zij boden hem onderdak, financiële hulp, inspiratie, gezelligheid en stonden garant voor een uitgebreid netwerk. Het beroep van componist gold in die tijd nog als een ambacht en inkomsten waren schaars. Door deze vriendenkring kende zijn leven, naast armoede en een onzekere toekomst, toch ook veel vrolijkheid en een mate van zorgeloosheid.

Het lukte Schubert maar niet om zijn werk uitgegeven te krijgen. Pas in 1821 lukte het vrienden van hem om het lied 'Erlkönig' gedrukt te krijgen. Dit was het begin van een succesvolle periode. Ten huize van gegoede burgers en ambtenaren werden zogenaamde 'Schubertiades' georganiseerd waar zijn liederen en dansmuziek werden uitgevoerd.

Vanaf eind 1822 ging het niet goed met zijn gezondheid; desondanks componeerde hij tot aan zijn dood door. Schubert heeft tijdens zijn leven slechts één openbaar concert gegeven: in maart 1828. Dit concert was een groot succes, ook financieel: hij kon van de opbrengsten eindelijk een eigen piano kopen. Schubert stierf in november van dat jaar aan de gevolgen van tyfus.

Over de liederen van Franz Schubert

Franz Schubert is een van de beroemdste componisten van het Duitse lied uit de romantiek. Zowel de zangstem als de pianopartij beelden de tekst bijzonder scherp in de muziek uit, waardoor de liedbegeleider op de piano op gelijke voet komt te staan met de zanger. Voor de teksten koos hij vaak voor literaire gedichten. Zo heeft hij veel gedichten van Goethe en Schiller getoonzet. Zijn voorkeur ging in zijn jongere jaren voornamelijk uit naar teksten gebaseerd op volkstradities en natuurgevoel. In zijn latere jaren verschoof deze voorkeur steeds meer naar heel persoonlijke en verinnerlijkte teksten.

De vorm van de liederen is niet al te complex: meestal zijn het coupletliederen of coupletliederen met kleine variaties, soms zogenaamde doorgecomponeerde liederen. Bij

coupletliederen hebben alle strofes van het gedicht dezelfde melodie en begeleiding, bij de variaties zijn er ook strofes bij met een nieuwe melodie en begeleiding. Doorgecomponeerde liederen zijn liederen waarbij elke strofe van het gedicht een andere melodie/begeleiding heeft.

De rol van de piano in de liederen van Schubert kan eigenlijk nauwelijks overschat worden, want de pianopartij vormt de basis van het emotionele karakter van een lied. Het zijn vaak eerder de klavierpatronen dan de eigenlijke melodieën die daarbij de doorslag geven. Zo klinkt er in Winterreise vanuit de pianobegeleiding een posthoorn, hoor je het gerammel van hondenkettingen en het typische geluid van een draailier. Tekstuitbeelding in de melodie en/of de begeleiding kan ook alleen betrekking hebben op een enkel woord of een zin of zinsdeel. Als muzikaal middel gebruikt Schubert bijvoorbeeld accenten, het herhalen van bepaalde ritmische motieven, opvallende sprongen in de melodie (stijgend of dalend) of speciale, onverwachte wendingen in de melodie en/of harmonie. Kortom, in ieder lied zit de essentie van de emotie vervat in de 'hartslag' die door het klavier wordt opgelegd. Schubert componeerde in totaal zo'n 500 liederen voor zangstem en piano.

Over de dichter van de tekst van Winterreise, Wilhelm Müller

Wilhelm Müller (1794–1827) was een kind uit een handarbeidersgezin. Na zijn schooltijd in Dessau studeerde hij vanaf 1812 filosofie en geschiedenis in Berlijn. In 1813 nam hij als vrijwilliger dienst in het Pruisische leger en nam hij deel aan meerdere veldslagen tegen Napoleon. In 1814 keerde hij terug naar Dessau en hervatte zijn studie die hij vervolgens in 1817 in Berlijn afsloot. Hij was een frequent bezoeker van zowel wetenschappelijke- als kunstenaarskringen. Na zijn studie kreeg hij de kans om met de Pruisische Baron Sack een reis naar Egypte te maken. De reis strandde in Rome waar zij ieder hun eigen weg gingen. Müller bleef nog zeker een half jaar in Italië, waar hij veel optrok met kunstenaars. Terug in Dessau aanvaardde hij een aanstelling als leraar Latijn en Grieks. Naast zijn functie als leraar kreeg hij de opdracht om mee te helpen bij de oprichting van een hertogelijke openbare bibliotheek, wat voor hem een steeds grotere werklast betekende. In 1824 werd hij tot bibliothecaris van de hofbibliotheek benoemd.

Kort na een reis door Zuid-West Duitsland stierf hij aan een hartstilstand. Omdat hij vanaf 1815 trouw een dagboek bijhield, is vrij veel over zijn leven bekend. Zijn dichtwerk ontstond naast zijn werk als leraar, bibliothecaris, filoloog, literatuurhistoricus, criticus, essayist, uitgever en vertaler. Vanaf zijn schooltijd schreef Müller gedichten, maar echt hoog aangeschreven stond zijn werk niet. In 1820 werd een deel van zijn gedichten, waaronder de gedichten van *Die schöne Müllerin*, uitgegeven in een bundel met de titel: "*Gedichte aus den hinterlassenen Papieren eines reisenden Waldhornisten*". (De hoorn wordt in de romantiek vaak gebruikt als symbool voor herinnering, spijt, maar ook voor hoop).

Müllers dagboeken is bekend dat hij vond dat zijn gedichten erom riepen om op muziek gezet te worden. Al in 1815 schreef hij: "*Ich kann weder spielen noch singen und wenn ich dichte so sing ich doch und spiele auch. Wenn ich die Weisen von mir geben könnte; so würden meine Lieder besser gefallen als jetzt. Aber, getrost, es kann sich ja eine gleichgestimmte Seele finden die die Weise aus den Worten heraushorcht und sie mir zurückgibt*". Helaas heeft hij de toonzettingen van Schubert nooit gehoord.

WINTERREISE (SELECTIE)

GUTE NACHT

Tekst en vertaling:

Fremd bin ich eingezogen,
fremd zieh' ich wieder aus.
Der Mai war mir gewogen
mit manchem Blumenstrauß.
Das Mädchen sprach von Liebe,
die Mutter gar von Eh'.
Nun ist die Welt so trübe,
der Weg gehüllt in Schnee.

Ich kann zu meiner Reisen
nicht wählen mit der Zeit,
muß selbst den Weg mir weisen
in dieser Dunkelheit.
Es zieht ein Mondenschatten
als mein Gefährte mit,
und auf den weißen Matten
such' ich des Wildes Tritt.

Was soll ich länger weilen,
daß man mich trieb hinaus?
Laß irre Hunde heulen
vor ihres Herren Haus;
die Liebe liebt das Wandern
– Gott hat sie so gemacht –
von einem zu dem andern.
fein Liebchen, gute Nacht!

Will dich im Traum nicht stören,
wär schad' um deine Ruh',
sollst meinen Tritt nicht hören
– sacht, sacht die Türe zu!
Schreib' im Vorübergehen
an's Tor dir: Gute Nacht,
damit du mögest sehen,
an dich hab' ich gedacht.

*Ik kwam als vreemde,
ik vertrek als vreemde.
Mei was goed voor me
met menige bloemenkrans.
Het meisje sprak over liefde,
de moeder zelfs over trouwen.
Nu is de wereld zo somber,
de weg gehuld in sneeuw.*

*De tijd van mijn reis
kan ik niet kiezen:
moet zelf mijn weg vinden
in deze duisternis.
Er trekt een maneschaduw
mee als mijn reisgezel,
en op de witte weiden
zoek ik sporen van het wild.*

*Waarom zou ik nog langer wachten
tot men mij eruit gooit?
Laat loslopende honden huilen
voor hun meesters huis!
De liefde houdt van zwerven
– God heeft haar zo gemaakt –
van de ene naar de andere,
mijn liefje, goedenacht!*

*Ik zal je droom niet verstoren,
het zou zonde zijn van je rust,
mijn voetstappen mag je niet te horen
– zachtjes, zachtjes, de deur toe!
Ik schrijf voor jou op de poort
in het voorbijgaan “goedenacht”
opdat je kunt zien dat ik
aan je heb gedacht.*

DIE WETTERFAHNE

Der Wind spielt mit der Wetterfahne
auf meines schönen Liebchens Haus.
Da dacht ich schon in meinem Wahne,
sie piff den armen Flüchtling aus.

Er hätt' es eher bemerken sollen,
des Hauses aufgestecktes Schild,
so hätt' er nimmer suchen wollen
im Haus ein treues Frauenbild.

Der Wind spielt drinnen mit den Herzen
wie auf dem Dach, nur nicht so laut.
Was fragen sie nach meinen Schmerzen?
Ihr Kind ist eine reiche Braut.

*De wind speelt met de weerhaan
op het huis van mijn schone geliefde.
In mijn verdwazing meende ik al
dat hij de arme vluchteling uitfloot.*

*Hij had het eerder moeten zien,
het uitgestalde teken van het huis,
dan had hij in het huis nooit willen zoeken
naar het getrouwe beeld van een vrouw.*

*De wind speelt daarbinnen met harten,
net als op het dak, alleen niet zo luid.
Waarom vragen ze naar mijn verdriet?
Hun kind is een rijke bruid.*

ERSTARRUNG

Ich such' im Schnee vergebens
nach ihrer Tritte Spur,
wo sie an meinem Arme
durchstrich die grüne Flur.

Ich will den Boden küssen,
durchdringen Eis und Schnee
mit meinen heißen Tränen,
bis ich die Erde seh'.

Wo find' ich eine Blüte,
wo find' ich grünes Gras?
Die Blumen sind erstorben,
der Rasen sieht so blaß.

Soll denn kein Angedenken
ich nehmen mit von hier?
Wenn meine Schmerzen schweigen,
wer sagt mir dann von ihr?

Mein Herz ist wie erstorben,
kalt starrt ihr Bild darin.
Schmilzt je das Herz mir wieder,
fließt auch ihr Bild dahin!

*Vergeefs zoek ik in de sneeuw
naar haar voetsporen,
waar ze aan mijn arm
door de groene weiden liep.*

*Ik zal de grond kussen,
en met mijn hete tranen
het ijs en de sneeuw doorboren,
tot ik aarde zie.*

*Waar kan ik een bloem vinden,
waar vind ik groen gras?
De bloemen zijn dood,
het gras ziet er zo vaal uit.*

*Zal ik hiervandaan
dan geen aandenken meenemen?
Als mijn verdriet zwijgt,
wie spreekt me dan nog over haar?*

*Het is alsof mijn hart bevroren is,
het beeld van haar in mij is verstart.
Als mijn hart ooit weer smelt,
zal ook haar beeld vervliegen.*

DER LINDENBAUM

Tekst en vertaling:

Am Brunnen vor dem Tore
da steht ein Lindenbaum;
ich träumt' in seinem Schatten
so manchen süßen Traum.

*Bij de bron voor de poort,
daar staat een lindeboom;
ik droomde in zijn schaduw
menige zoete droom.*

Ich schnitt in seine Rinde
so manches liebe Wort;
es zog in Freud' und Leide
zu ihm mich immer fort.

*Ik sneed in zijn bast
menig woord van liefde;
hij trok mij in vreugde en verdriet
steeds weer naar zich toe.*

Ich mußst' auch heute wandern
vorbei in tiefer Nacht,
da hab' ich noch im Dunkel
die Augen zugemacht.

*Ik moest ook vandaag zwerven,
langs hem, diep in de nacht,
zelfs in het donker
moest ik mijn ogen sluiten.*

Und seine Zweige rauschten,
als riefen sie mir zu:
"Komm her zu mir, Geselle,
hier find'st du deine Ruh'!"

*En zijn twijgen ruisten
alsof ze me toeriepen:
"Kom hier bij mij, makker,
hier vind je rust."*

Die kalten Winde bliesen
mir grad ins Angesicht;
der Hut flog mir vom Kopfe,
ich wendete mich nicht.

*De koude winden bliezen
recht in mijn gezicht,
mijn hoed vloog van mijn hoofd,
ik keerde niet om.*

Nun bin ich manche Stunde
entfernt von jenem Ort,
und immer hör' ich's rauschen:
"Du fändest Ruhe dort."

*Nu ben ik vele uren
verwijderd van die plek,
en aldor hoor ik dat geruis:
"Je zou daar rust vinden."*

RÜCKBLICK

Es brennt mir unter beiden Sohlen,
tret' ich auch schon auf Eis und Schnee,
ich möcht' nicht wieder Atem holen,
bis ich nicht mehr die Türme seh'.

Hab' mich an jeden Stein gestoßen,
so eilt' ich zu der Stadt hinaus;
die Krähen warfen Bäll' und Schloßen
auf meinen Hut von jedem Haus.

Wie anders hast du mich empfangen,
du Stadt der Unbeständigkeit!
An deinen blanken Fenstern sangen
die Lerch' und Nachtigall im Streit.

Die runden Lindenbäume blühten,
die klaren Rinnen rauschten hell,
und ach, zwei Mädchenaugen glühten.
– da war's gescheh'n um dich, Gesell!

Kommt mir der Tag in die Gedanken,
möcht' ich noch einmal rückwärts seh'n,
möcht' ich zurücke wieder wanken,
vor ihrem Hause stille steh'n.

*Het brandt onder mijn beide voetzolen,
ook al loop ik over ijs en sneeuw;
ik wil niet meer ademhalen
zolang ik de torens zie.*

*Ik heb me aan elke steen gestoten,
zo haastig heb ik de stad verlaten;
de kraaien gooiden sneeuwballen en hagelstenen
naar mijn hoed, vanaf elk huis.*

*Hoe anders heb jij mij ontvangen,
jij stad van onbestendigheid!
Bij je blanke vensterramen zongen
de leeuwerik en de nachtegaal om het hardst.*

*De ronde lindebomen bloeiden,
de heldere fonteinen klaterden luid,
en ach, twee meisjesogen gloeiden
– toen was het met je gebeurd, kameraad.*

*Als die dag me in gedachten komt,
wil ik graag nog eens omkijken,
wil ik wankelend teruglopen,
en voor haar huis stil blijven staan.*

FRÜHLINGSTRAUM

Ich träumte von bunten Blumen,
so wie sie wohl blühen im Mai;
ich träumte von grünen Wiesen,
von lustigem Vogelgeschrei.

Und als die Hähne krächten,
da ward mein Auge wach;
da war es kalt und finster,
es schrieen die Raben vom Dach.

Doch an den Fensterscheiben,
wer malte die Blätter da?
Ihr lacht wohl über den Träumer,
der Blumen im Winter sah?

Ich träumte von Lieb' um Liebe,
von einer schönen Maid,
von Herzen und von Küssen,
von Wonne und Seligkeit.

Und als die Hähne krächten,
da ward mein Herze wach;
nun sitz ich hier alleine
und denke dem Traume nach.

Die Augen schließ' ich wieder,
noch schlägt das Herz so warm.

Wann grünt ihr Blätter am Fenster? Wann halt' ich mein Liebchen im Arm?

*Ik droomde van bonte bloemen
zoals ze bloeien in mei;
ik droomde van groene weiden,
van vrolijk vogelgezang.*

*En toen de hanen kraaiden,
werd mijn oog wakker;
toen was het koud en donker,
de raven krasten op het dak.*

*Maar op de vensterruiten,
wie schilderde daar die bladeren?
Je zult wel lachen om die dromer
die bloemen zag in de winter?*

*Ik droomde van beantwoorde liefde
van een mooi meisje,
van liefkozingen en kussen
van vreugde en gelukzaligheid.*

*En toen de hanen kraaiden,
werd mijn hart wakker;
nu zit ik hier alleen
en denk na over mijn droom.*

*Ik sluit mijn ogen weer,
nog klopt mijn hart zo warm.*

*Wanneer worden jullie groen, bladeren op het venster?
Wanneer houd ik mijn geliefde in mijn armen?*

EINSAMKEIT

Wie eine trübe Wolke
durch heit're Lüfte geht,
wenn in der Tanne Wipfel
ein mattes Lüftchen weht,

so zieh ich meine Straße
dahin mit tragem Fuß,
durch helles, frohes Leben,
einsam und ohne Gruß.

Ach, daß die Luft so ruhig!
Ach, daß die Welt so licht!
Als noch die Stürme tobten,
war ich so elend nicht.

*Zoals een sombere wolk
langs een heldere hemel trekt,
wanneer in de dennentoppen
een zwak briesje waait,*

*zo trek ik voort langs mijn pad
met trage tred
door het stralende, vrolijke leven
eenzaam en zonder groet.*

*Ach, de lucht is zo rustig!
Ach, de wereld is zo licht!
Toen de stormen nog raasden,
voelde ik me niet zo ellendig.*

DIE POST

Von der Straße her ein Posthorn klingt.
Was hat es, daß es so hoch aufspringt,
mein Herz?

Die Post bringt keinen Brief für dich.
Was drängst du denn so wunderbarlich,
mein Herz?

Nun ja, die Post kommt aus der Stadt,
wo ich ein liebes Liebchen hatt',
mein Herz!

Willst wohl einmal hinüberseh'n
und fragen, wie es dort mag geh'n,
mein Herz?

*Vanaf de straat klinkt een posthoorn.
Wat maakt dat je zo hoog opspringt,
mijn hart?*

*De post brengt geen brief voor jou.
Waarom bons je zo wonderlijk,
mijn hart?*

*Nu ja, de post komt uit de stad,
waar ik een lief liefje had,
mijn hart!*

*Wil je werkelijk eens even kijken
en vragen hoe het daar gaat,
mijn hart?*

IM DORFE

Es bellen die Hunde, es rascheln die Ketten;   *De honden blaffen, de kettingen rammelen,*
es schlafen die Menschen in ihren Betten,   *de mensen slapen in hun bedden*
träumen sich manches, was sie nicht haben,   *en dromen van de vele dingen die ze niet hebben,*
tun sich im Guten und Argen erlaben;   *ze troosten zichzelf met goede en kwade dingen:*

und morgen früh ist alles zerflossen.   *en vroeg in de ochtend is alles verdwenen.*
Je nun, sie haben ihr Teil genossen   *Toch hebben ze genoten van hun deel,*
und hoffen, was sie noch übrig ließen,   *en hopen dat wat er nog over is*
doch wieder zu finden auf ihren Kissens.   *terug te vinden op hun kussens.*

Bellt mich nur fort, ihr wachen Hunde,   *Blaf mij maar weg, waakse honden,*
laßt mich nicht ruh'n in der Schlummerstunde!   *laat mij niet rusten in het uur van de slaap!*
Ich bin zu Ende mit allen Träumen.   *Ik ben klaar met alle dromen.*
Was will ich unter den Schläfern säumen?   *Waarom zou ik talmen tussen de slapenden?*

TÄUSCHUNG

Ein Licht tanzt freundlich vor mir her,   *Een licht danst vriendelijk voor mij uit,*
ich folg' ihm nach die Kreuz und Quer,   *ik volg het, nu eens hierheen, dan weer daarheen,*
ich folg' ihm gern und seh's ihm an,   *ik volg het graag, in het besef dat het*
daß es verlockt den Wandersmann.   *de zwerver weglokt van zijn pad.*

Ach! Wer wie ich so elend ist,   *Ach! Wie er zo beroerd aan toe is als ik,*
gibt gern sich hin der bunten List,   *geeft zich graag over aan de kleurrijke list,*
die hinter Eis und Nacht und Graus   *die hem achter ijs, nacht en verschrikking*
ihm weist ein helles, warmes Haus   *een licht en warm huis wijst,*
und eine liebe Seele drin. –   *met een lieve ziel erin.*
Nur Täuschung ist für mich Gewinn!   *Slechts een waanbeeld is wat ik win!*

DER WEGWEISER

Was vermeid' ich denn die Wege,
wo die ander'n Wand'rer gehn,
suche mir versteckte Stege
durch verschneite Felsenhö'n?

Habe ja doch nichts begangen,
daß ich Menschen sollte scheu'n,
– welch ein törichtes Verlangen
treibt mich in die Wüstenei'n?

Weiser stehen auf den Straßen,
weisen auf die Städte zu,
und ich wand're sonder Maßen
ohne Ruh' und suche Ruh'.

Einen Weiser seh' ich stehen
unverrückt vor meinem Blick;
eine Straße muß ich gehen,
die noch keiner ging zurück.

*Waarom vermijd ik toch de wegen
waar de andere wandelaars gaan,
en zoek ik naar verborgen paden,
tussen ondergesneeuwde hoge rotsen?*

*Ik heb toch immers niets gedaan
waarvoor ik mensen zou moeten mijden
– wat voor een dwaas verlangen
drijft mij naar die woestenijen?*

*Er staan wegwijzers op de straten
die naar steden wijzen,
en ik zwerf, zonder maat te houden,
zonder rust, op zoek naar rust.*

*Ik zie een wegwijzer staan
onbeweeglijk voor mijn blik;
ik moet een weg gaan
waarvan nog niemand is teruggekeerd.*

DAS WIRTSHAUS

Auf einen Totenacker
hat mich mein Weg gebracht;
allhier will ich einkehren,
hab' ich bei mir gedacht.

Ihr grünen Totenkränze
könnt wohl die Zeichen sein,
die müde Wand'rer laden
ins kühle Wirtshaus ein.

Sind denn in diesem Hause
die Kammern all' besetzt?
Bin matt zum Niedersinken,
bin tödlich schwer verletzt.

O unbarmherz'ge Schenke,
doch weisest du mich ab?
Nun weiter denn, nur weiter,
mein treuer Wanderstab!

*Naar een dodenakker
heeft mijn weg mij gevoerd.
Hier neem ik mijn intrek,
dacht ik bij mezelf.*

*Jullie, groene grafkransen,
zouden best de tekenen kunnen zijn
die de vermoeide wandelaars
uitnodigen in de koele herberg.*

*Zijn dan in dit huis
de kamers allemaal bezet?
Ik ben zo moe dat ik bijna omval,
ik ben dodelijk verwond.*

*O onbarmhartige kroeg,
wijs je me toch af?
Verder dan, alleen maar verder,
mijn trouwe wandelstok!*

DIE NEBENSONNEN

Drei Sonnen sah ich am Himmel steh'n,
hab' lang und fest sie angesehen;
und sie auch standen da so stier,
als wolten sie nicht weg von mir.

Ach, meine Sonnen seid ihr nicht!
Schaut Andren doch ins Angesicht!
Ja, neulich hatt' ich auch wohl drei;
nun sind hinab die besten zwei.

Ging nur die dritt' erst hinterdrein!
Im Dunkeln wird mir wohler sein.

*Ik zag drie zonnen aan de hemel staan,
Ik heb er lang en strak naar gekeken;
en ook zij stonden daar zo star,
alsof ze me niet wilden verlaten.*

*Ach, mijn zonnen zijn jullie niet!
Kijk toch anderen in het gelaat!
Ja, ik had er pas nog drie,
maar de beste twee zijn nu ondergegaan.*

*Ging die derde er maar achteraan!
In het donker zou het mij beter gaan*

DER LEIERMANN

Drüben hinterm Dorfe
steht ein Leiermann
und mit starren Fingern
dreht er, was er kann.

Barfuß auf dem Eise
wankt er hin und her
und sein kleiner Teller
bleibt ihm immer leer.

Keiner mag ihn hören,
keiner sieht ihn an,
und die Hunde knurren
um den alten Mann.

Und er läßt es gehen
alles, wie es will,
dreht und seine Leier
steht ihm nimmer still.

Wunderlicher Alter,
soll ich mit dir geh'n?
Willst zu meinen Liedern
deine Leier dreh'n?

*Daarginds, voorbij het dorp,
staat een draailierspeler
en met stijve vingers
draait hij wat hij kan.*

*Met blote voeten op het ijs
zwaait hij heen en weer
en zijn kleine schotel
blijft almaar leeg.*

*Niemand wil hem horen,
niemand kijkt hem aan,
en de honden grommen
rondom de oude man.*

*En hij laat het passeren,
alles zoals het wil,
hij draait, en zijn draailier
blijft geen ogenblik stil.*

*Wonderlijke oude man,
moet ik met je meegaan?
Wil je bij mijn liederen
je lier draaien?*

— PAUZE —

LIEDEREN VAN HENRY PURCELL (1659 – 1695)

Henry Purcell is een van de zeldzame voorbeelden van een componist die tijdens zijn leven aanzienlijk succes genoot. Door zijn voortijdige dood werd hij een legendarisch figuur. Hij werd geboren in een muzikale familie, zowel zijn vader als zijn oom waren musici in de *Chapel Royal*, het koninklijk muziekensemble. Hij kreeg onder andere les van de componist en organist John Blow, met wie hij een levenslange vriendschap onderhield. Ze liggen niet ver van elkaar begraven in Westminster Abbey.

De tekst van *If music be the food of Love* neemt de openingszin van Shakespeares *Twelfth Night* maar wijkt verder af en mondt uit in een aansporing tot liefde. *Sweeter than roses* vertelt over de magie van beantwoorde liefde die begint bij een eerste kus.

Henry Purcell stierf op 36 jarige leeftijd, waarschijnlijk aan tuberculose. *From rosy bow'rs* was waarschijnlijk het laatste lied dat Purcell componeerde, toen hij al ziek was. Het is een zeer dramatische muzikale scene uit een toneelstuk over Don Quichot van Thomas d'Urfey uit 1695, en een typisch voorbeeld van een *mad song*: een populair genre dat voortvloeide uit de fascinatie voor geesteszieken in die tijd in Engeland. In vijf contrasterende delen worden verschillende aspecten van liefdesgekte ten tonele gebracht: na de introductie komt er eerst flirterige gekte, waarna afwijzing leidt tot een melancholische fase en toenemende waanzinnigheid die uitmondt in totale krankzinnigheid, waarbij de minnaar al stotterend niet meer kan uitbrengen dan "I'll straight run mad, mad, mad, mad". Duizendmaal sterven is te verkiezen boven nog meer onbeantwoorde liefde.

IF MUSIC BE THE FOOD OF LOVE

TEKST: COL. HENRY HEVENINGHAM

Tekst en vertaling:

If music be the food of love,
Sing on till I am fill'd with joy;
For then my list'ning soul you move,
To pleasures that can never cloy.
Your eyes, your mien, your tongue declare
That you are music ev'rywhere.

Pleasures invade both eye and ear,
So fierce the transports are, they wound,
And all my senses feasted are,
Tho' yet the treat is only sound.
Sure I must perish by your charms,
Unless you save me in your arms.

*Als het muziek de liefde aanwakkert,
zing dan, tot ik vervuld ben van geluk;
want dan voer je mijn luisterende ziel
naar genoegens die onverzadigbaar zijn.
Je ogen, je gelaat, je stem laten geen twijfel:
alles aan jou is muziek.*

*Genoegens doordringen oog en oor,
zo sterk is de vervoering dat het pijn doet,
al mijn zintuigen zijn vervuld,
hoewel je me slechts muziek schenkt.
Ik ga zeker aan jouw charmes ten onder,
tenzij je me redt in je armen.*

SWEETER THAN ROSES**TEKST: RICHARD NORTON**

Sweeter than roses, or cool evening breeze,	<i>Zoeter dan rozen, of koude avondbries,</i>
On a warm flowery shore,	<i>aan een warme, bloemrijke kust, was de lieve kus,</i>
Was the dear kiss, first trembling made me freeze,	<i>die mij eerst huiverend deed</i>
<i>verstijven,</i>	
Then shot like fire, all o'er.	<i>waarna ik in vuur en vlam stond.</i>
What magic has victorious love!	<i>Hoe magisch is de zegevierende liefde!</i>
For all I touch or see,	<i>Alles wat ik aanraak of zie,</i>
Since that dear kiss, I hourly prove,	<i>sinds die dierbare kus, ieder uur weer,</i>
All is love to me.	<i>alles is liefde voor mij.</i>

FROM ROSY BOWERS**TEKST: THOMAS D'URFEY**

From rosy bowers,	<i>Uit rozenprieeltjes, waar</i>
where sleeps the God of Love,	<i>de god van de liefde slaapt,</i>
Hither, ye little waiting Cupids fly,	<i>Vlieg hierheen, kleine wachtende Cupidootjes,</i>
Teach me in soft melodious songs to move	<i>Leer mij met zacht, welluidend gezang</i>
<i>tedere</i>	
With tender passion, my heart's darling joy.	<i>hartstocht op te wekken bij mijn</i>
<i>allertiefste.</i>	
Ah! let the soul of music	<i>Ah! laat de ziel van de muziek</i>
tune my voice,	<i>weerklinken in mijn stem</i>
To win dear Strephon,	<i>om mijn geliefde Strephon voor mij te winnen,</i>
who my soul enjoys.	<i>mijn grootste hartsverlangen.</i>
Or if more influencing,	<i>Of, als het meer effect heeft</i>
Is to be brisk and airy,	<i>om levendig en luchtig te zijn,</i>
With a step and a bound	<i>zal ik lopen,</i>
And a frisk from the ground,	<i>huppelen en springen</i>
I will trip like any fairy.	<i>als een fee.</i>
As once on Ida dancing,	<i>Zoals ooit drie godinnen</i>
Were three celestial bodies,	<i>dansten op de berg Ida,</i>
With an air and a face,	<i>laat mij even betoverend zijn als Venus,</i>
Or a shape and a grace,	<i>met mijn houding en gelaatsuitdrukking</i>
Let me charm like Beauty's goddess.	<i>of met mijn gestalte en sierlijkheid.</i>
Ah! 'tis in vain, 'tis all in vain.	<i>Helaas! Het is tevergeefs. Dood en wanhoop</i>
Death and despair must end the fatal pain,	<i>moeten mij uit mijn lijden verlossen.</i>
Cold despair disguised, like snow and rain,	<i>Koude wanhoop, vermomd als</i>
Falls on my breast!	<i>sneeuw en regen bezwaart mijn gemoed!</i>

Bleak winds in tempests blow,
my veins all shiver and my fingers glow,
My pulse beats a dead march,
And to a solid lump of ice,
my poor fond heart is froze.

*Koude, doordringende stormen razen,
mijn aderen trillen en mijn vingers gloeien,
mijn hartslag bonkt als een begrafenismars,
mijn arme tedere hart is
veranderd in een hard stuk ijs.*

Or say, ye Powers, my peace to crown,
Shall I thaw myself, or drown?
Amongst the foaming billows
increasing all with tears I shed,
On beds of ooze and crystal pillows,
Lay down my lovesick head.

*Vertel, Goden, moet ik mijzelf ontdooien
of verdrinken om eindelijk rust te vinden?
Laat mij mijn op hol gebrachte hoofd neerleggen
op mijn bezwete bed en betraande kussen,
tussen de schuimende golven
die aanzwellen door alle tranen die ik laat.*

No, I'll straight run mad
That soon my heart will warm;
When once the sense is fled,
Love has no pow'r to charm.
Wild thro' the woods I'll fly,
Robes, locks shall thus be tore;
A thousand deaths I'll die
Ere thus in vain adore.

*Nee, ik word gelijk krankzinnig,
zodat mijn hart meteen weer opwarmt;
Zodra de rede is gevluht,
heeft de liefde niet langer vat op mij.
Nog liever vlieg ik wild door het bos,
mijn kleding verscheurd en haardos verwilderd;
Nog liever ga ik duizendmaal dood
dan vergeefs te beminnen.*

AN SILVIA (1826)

FRANZ SCHUBERT (1797 – 1828)

TEKST: EDUARD VON BAUERNFELD (1802 – 1890)

Hoewel waarschijnlijk een mythe, gaat het verhaal dat Schubert dit lied schreef in een kroeg in Wenen die hij bezocht met vrienden. Op een tafel lag een boek met werken van Shakespeare en al lezend riep hij uit: “Oh, ik heb zo’n mooie melodie in mijn hoofd. Had ik maar wat papier!” Op de achterkant van een menukaart schreef Schubert toen spontaan dit lied, op een Duitse vertaling van een fragment uit *De twee Veronezen* van Shakespeare.

Tekst en vertaling:

Was ist Silvia, saget an,
daß sie die weite Flur preist?
Schön und zart seh ich sie nahn,
Auf Himmels Gunst und Spur weist,
Daß ihr alles untertan.

Ist sie schön und gut dazu?
Reiz labt wie milde Kindheit;
ihrem Aug eilt Amor zu,
dort heilt er seine Blindheit,
und verweilt in süßer Ruh.

Darum Silvia, tön, o Sang,
der holden Silvia Ehren;
jeden Reiz besiegt sie lang,
den Erde kann gewähren:
Kränze ihr und Saitenklang!

*Wie is Sylvia, zeg het me,
waarom iedereen haar prijst?
Mooi en teder zie ik haar naderen,
Het is een teken van Gods zegen,
dat iedereen zich aan haar onderwerpt.*

*Is zij mooi en ook nog aardig?
Haar charme verfrist als zachte jeugdigheid;
Amor haast zich naar haar blik,
daar geneest hij van zijn blindheid,
en vertoeft hij in zoete rust.*

*Daarom zingen wij
ter ere van de lieve Sylvia;
zij overtreft met gemak
ieder aards genoegen:
Bekroon en huldig haar met harpspel!*

DIE SCHÖNE MÜLLERIN VAN FRANZ SCHUBERT

In het uitgebreide liedoeuvre van Franz Schubert komen maar twee echte cycli voor: *Die schöne Müllerin* en *Winterreise*. *Die schöne Müllerin* is de eerste van deze twee cycli. Een jongeman die in korte tijd zijn werk en zijn geliefde verloren heeft, trekt langs een beekje de wijde wereld in, op zoek naar nieuw geluk. Al snel komt hij aan bij een molen waar hij meteen aan de slag kan en al even snel verliefd wordt op de molenaarsdochter. Deze is hem niet ongenegen, maar houdt toch afstand. Kort daarna duikt een rivaal op waarvoor de molenaarsdochter meteen bezwijkt. Overmand door jaloezie en verdriet, stort de jongeman compleet in. Een aparte rol in *Die schöne Müllerin* wordt ingenomen door het beekje ("das Bächlein"). Voor de jongeman is het riviertje een steun en toeverlaat in zijn zoektocht naar geluk. U hoort nu twee liederen uit *Die schöne Müllerin*.

UNGEDULD (1823)

FRANZ SCHUBERT (1797 – 1828)

TEKST: WILHELM MÜLLER (1794 – 1827)

Ich schnitt' es gern in alle Rinden ein, Ich grüb' es gern in jeden Kieselstein, Ich möcht es sä'n auf jedes frische Beet Mit Kressensamen, der es schnell verrät, Auf jeden weißen Zettel möcht' ich's schreiben: Dein ist mein Herz, und soll es ewig bleiben.	Ik kerfde het graag in het schors van elke boom, Ik kraste het graag in elke kiezelsteen, Ik zou het graag in elk vers bloembed zaaien Met tuinkerszaad, zodat het snel opvalt, Op elk wit papiertje wil ik schrijven: Van jou is mijn hart, nu en voor eeuwig.
Ich möcht' mir ziehen einen jungen Star, Bis dass er sprach' die Worte rein und klar, Bis er sie sprach' mit meines Mundes Klang, Mit meines Herzens vollem, heissem Drang; Dann säng' er hell durch ihre Fensterscheiben: Dein ist mein Herz, und soll es ewig bleiben.	Ik zou een jonge spreekw willen opvoeden, Tot hij de woorden helder en duidelijk sprak, Tot hij met de klank van mijn stem sprak, Met het volle, vurige verlangen van mijn hart, Dan zou hij helder zingen aan haar raam: Van jou is mijn hart, nu en voor eeuwig.
Den Morgenwinden möcht' ich's hauchen ein, Ich möcht' es säuseln durch den regen Hain; O, leuchtet' es aus jedem Blumenstern! Trüg' es der Duft zu ihr von nah und fern! Ihr Wogen, könnt ihr nichts als Räder treiben? Dein ist mein Herz, und soll es ewig bleiben.	Ik zou het de ochtendwind willen inblazen, Ik zou het willen fluisteren in het levendige bos; O, kon iedere bloem het maar uitstralen! Droeg de geur het toch naar haar van dichtbij en ver! Golven, kunnen jullie enkel raderen aandrijven? Van jou is mijn hart, nu en voor eeuwig.
Ich meint', es müsst' in meinen Augen stehen, Auf meinen Wangen müsst' man's brennen sehn, Zu lesen wär's auf meinem stummen Mund, Ein jeder Atemzug gäb's laut ihr kund; Und sie merkt nichts von all dem bangen Treiben: Dein ist mein Herz, und soll es ewig bleiben!	Het moet te zien zijn geweest aan mijn blik, Op mijn wangen kon je het zien gloeien, Te lezen was het op mijn zwiigende lippen, Elke ademtucht sprak boekdelen; En zij merkt niets van al het bange jagen: Van jou is mijn hart, nu en voor eeuwig!

MEIN! (1823)

Bächlein, lass dein Rauschen sein,
Räder, stellt eu'r Brausen ein,
All ihr muntern Waldvögelein,
Groß und klein, Endet eure Melodein!
Durch den Hain, aus und ein,
Schalle heut ein Reim allein.
Die geliebte Müllerin ist mein,
Mein.
Frühling, sind das alle deine Blümelein?
Sonne, hast du keinen hellern Schein?
Ach! so muss ich ganz allein
Mit dem seligen Worte mein
Unverstanden in der weiten Schöpfung sein.

FRANZ SCHUBERT (1797 – 1828)
TEKST: WILHELM MÜLLER (1794 – 1827)

Beekje, houd op met ruisen,
Raderen, stop met bruisen,
En jullie, opgewekte bosvogeltjes,
groot en klein, stop met jullie gezang!
Laat door het bos, van binnen en van buiten,
maar één rijm weerklinken.
De beminde molenaarsdochter is van mij,
De mijne.
Voorjaar, zijn dat al je bloemen?
Zon, heb je geen helderder licht?
Ach, dan moet ik helemaal alleen
Met dat zalige woord "Mein!"
onbegrepen zijn in de gehele schepping.

DANS LES RUINES D'UNE ABBAYE (CA. 1866) GABRIEL FAURÉ (1845 – 1924)
TEKST: VICTOR HUGO (1802 – 1885)

Eén van de grootste Franse liedcomponisten van het einde van de negentiende eeuw was Gabriel Fauré. De Franse meester, vooral bekend door zijn *Requiem* met het *Pie Jesu* en door zijn poëtische pianomuziek, schreef meer dan 100 liederen verspreid over zijn gehele muzikale carrière. Sensitieve, sfeervolle *mélodies* die hij kleurde met zijn karakteristieke harmonieën. Het eerste lied vertelt over twee jonge geliefden die elkaar ontmoeten bij een oude kloosterruïne. Het vertelt ook het verhaal van een vrijgevochten generatie die niet langer wordt onderdrukt door de kerk.

Tekst en vertaling:

Seuls, tout deux, ravis, chantant, comme on s'aime; Comme on cueille le printemps Que Dieu sème. Quels rires étincelants Dans ces ombres, Jadis pleines de fronts blancs, De cœurs sombres.	<i>Alleen, met zijn tweeën, in vervoering, zingend, wat houden ze van elkaar; Hoe oogsten ze de lente die God zaaide. Wat een sprankelend gelach in die schaduwen, eens vol met bleke gezichten, en sombere harten.</i>
On est tout frais mariés, On s'envoie Les charmants cris variés De la joie! Frais échos mêlés au vent qui frissonne Gaîté que le noir couvent Assaisonne.	<i>Ze zijn pas getrouwd, ze roepen naar elkaar met lieflijke uitroepen van vreugde! Koele echo's vermengd met de rillende wind, Vrolijkheid die door het donkere klooster meer betekenis krijgt.</i>
Seuls, tout deux...	<i>Alleen, met zijn tweeën... (herhaling eerste couplet)</i>
On effeuille des jasmins Sur la pierre Ou l'abbesse joint les mains, En prière. On se cherche, on se poursuit, On sent croître Ton aube, amour, dans la nuit Du vieux cloître.	<i>Ze plukken de blaadjes van de jasmijn op de grafsteen waar de abdis haar handen vouwde, in gebed. Ze zoeken elkaar, ze achtervolgen elkaar, Ze voelen de liefde onthiiken in de nacht van het oude klooster.</i>
On s'en va se becquetant, On s'adore, On s'embrasse a chaque instant, Puis encore, Sous les piliers, les arceaux, Et les marbres, C'est l'histoire des oiseaux, Dans les arbres.	<i>Ze blijven elkaar kussen, ze zijn dol op elkaar, ze omarmen elkaar steeds weer, steeds opnieuw, onder de pilaren, de bogen, en de marmeren beelden, het is het verhaal van de vogels, in de bomen.</i>

LE PAPILLON ET LA FLEUR (1861)

GABRIEL FAURÉ (1845 – 1924)

TEKST: VICTOR HUGO (1802 – 1885)

Dit is waarschijnlijk het eerste lied dat Fauré heeft geschreven. Het gedicht van Victor Hugo gaat over een bloem en een vlinder, een ideaal liefdespaar op het eerste gezicht. Maar al gauw wordt duidelijk dat de vlinder kan kiezen uit duizenden bloemen, terwijl de trouwe bloem door zijn wortels is overgeleverd aan de grillen van de vlinder. In het originele manuscript staat op het voorblad een grappig pentekeningetje van een bloem met wortels en engelenvleugeltjes, terwijl de vlinder met twee handen een lange neus trekt. De tekening is gemaakt door de leraar van Fauré, Camille Saint-Saëns, die zo te zien erg trots was op de eerste creatie van zijn leerling.

Tekst en vertaling:

La pauvre fleur disait au
papillon cèleste: Ne fuis pas!
Vois comme nos destins sont différents,
je reste, Tu t'en vas!
Pourtant nous nous aimons, nous vivons
sans les hommes, Et loin d'eux!
Et nous nous ressemblons et l'on dit
que nous sommes, Fleurs tous deux!

Mais, hélas, l'air t'emporte,
et la terre m'enchaîne. Sort cruel!
Je voudrais enbaumer ton vol
de mon haleine, Dans le ciel!
Mais non, tu vas trop loin, parmi
des fleurs sans nombre, Vous fuyez!
Et moi je reste seule à voir
tourner mon ombre, À mes pieds!

Tu fuis, puis tu reviens, puis tu
t'en vas encore, Luire ailleurs!
Aussi me trouves-tu toujours
à chaque aurore, Tout en pleurs!
Ah! pour que notre amour coule
des jours fidèles, Ô mon roi!
Prends comme moi racine ou
donne moi des ailes, Comme à toi!

De arme bloem zei tegen de hemelse vlinder:
Vlieg niet weg!
Zie hoe onze lotsbestemming verschilt,
ik blijf, jij gaat weg!
Toch houden we van elkaar, we leven
onafhankelijk en ver van de mensheid,
En we lijken op elkaar en men zegt
dat wij allebei bloemen zijn!

Maar helaas, de lucht voert je weg,
en de aarde houdt mij vast. Wreed lot!
Ik zou je vlucht willen bedwelmen
met mijn geur!
Maar nee, je gaat te ver weg, te midden van
talloze bloemen vlieg je weg!
En ik blijf alleen achter om mijn schaduw
rond te zien gaan aan mijn voeten!

Je vlucht, keert terug,
dan ga je weer ergens anders stralen!
Elke dag vind je me,
bij het ochtendgloren, helemaal betraand!
Ah! zodat onze liefde getrouw blijft,
als de dagen voorbijgaan, O mijn koning!
Schiet wortel zoals ik of
geef mij vleugels, zoals jij!

O DEL MIO AMATO BEN (1918)

STEFANO DONAUDY (1879 – 1925)

TEKST: ALBERTO DONAUDY (1880 – 1941)

Stefano Donaudy was een uit Palermo afkomstige componist met een Franse vader en een Italiaanse moeder. Hij componeerde op zijn 13^e al een opera en verschillende liederen en wist zichzelf na een studie aan het conservatorium van Palermo een positie te verwerven als zangdocent en pianist voor de rijkste families van Sicilië. *O del mio amato ben* komt uit zijn bekendste collectie van liederen: *36 Arie di stile antico* uit 1918.

Tekst en vertaling:

O del mio amato ben
perduto in canto!
Lungi è dagli occhi miei
Chi m'era gloria e vanto!
Or per le mute stanze
Sempre la cerco e chiamo
Con pieno il cor di speranze...
Ma cerco invan, chiamo invan!
E il pianger m'è sì caro,
Che di pianto sol nutro il cor.

*O, verloren betovering
van mijn dierbare geliefde!
Ver is diegene nu uit mijn zicht,
zij die mijn glorie en trots was!
In de lege kamers
zoek ik en roep ik haar nu altijd
met mijn hart vervuld van hoop...
Maar ik zoek vergeefs, roep vergeefs!
en ik zwelg zo in mijn verdriet,
dat ik met niets dan tranen mijn hart doordrenk.*

Mi sembra, senza lei,
Triste ogni loco.
Notte mi sembra il giorno;
Mi sembra gelo il foco.
Se pur talvolta spero
Di darmi ad altra cura,
Sol mi tormenta un pensiero:
Ma, senza lei, che farò?
Mi par così la vita
Vana cosa senza il mio ben.

*Zonder haar lijkt voor mij
elke plaats triest te zijn.
De nacht is voor mij als de dag;
Het vuur is voor mij zo koud als ijs.
Maar als ik soms hoop
op een nieuwe liefde,
kwelt slechts één gedachte mij:
Wat zal ik doen zonder haar?
Het leven lijkt zinloos
zonder mijn geliefde.*

IDEALE (1882)

FRANCESCO PAOLO TOSTI (1846 – 1916)

TEKST: CARMELO ERRICO (1848 – 1892)

Op elfjarige leeftijd werd Francesco Paolo Tosti toegelaten tot het conservatorium van Napels waar hij compositie, viool, solozang en orkestdirectie studeerde. Hij maakte zoveel indruk dat hij als student ook al les gaf op het conservatorium. Toch was hij straatarm en werd hij ziek. Hij verhuisde naar Ancona waar hij wekenlang moest overleven op een dieet van sinaasappels en beschimmeld brood. Hij reisde naar Rome waar hij werd 'ontdekt'. In 1875 verhuisde hij naar Londen waar hij invloedrijke vrienden kreeg. Al snel was hij de zangdocent van de koninklijke familie en in 1885 was hij de meest populaire liedcomponist in Engeland, met een oeuvre van ongeveer 500 liederen.

Tekst en vertaling:

Io ti seguì com'iride di pace
Lungo le vie del cielo:
Io ti seguì come un'amica face
De la notte nel velo.

*Ik volgde je als een regenboog van vrede
langs de wegen van de hemel:
Ik volgde je als een vriendelijk schijnsel
in de gesluierte nacht.*

E ti sentii ne la luce, ne l'aria,
Nel profumo dei fiori;
E fu piena la stanza solitaria
Di te, dei tuoi splendori.

*En ik voelde je in het licht, in de lucht,
in de geur van de bloemen;
En de verlaten kamer was nog vol
van jou, van jouw pracht.*

In te rapito, al suon de la tua voce,
Lungamente sognai;
E de la terra ogni affanno, ogni croce,
In quel giorno scordai.

*Door jouw stemgeluid bevangen,
heb ik lang gedroomd;
Elk aards leed, elk lijden,
vergat ik op die dag.*

Torna, caro ideal, torna un istante
A sorridermi ancora,
E a me risplenderà, nel tuo sembiante,
Una novell'aurora.

*Keer terug, mijn ware geliefde, voor even,
om weer naar mij te glimlachen,
en voor mij zal er in jouw aangezicht
een nieuw ochtendgloren schijnen.*

LA DANZA (1835)

GIOACHINO ROSSINI (1792 – 1868)

TEKST: CONTE CARLO PEPOLI (1796 – 1881)

Deze wilde muziek van de hand van Rossini is een Napolitaanse tarantella. Deze dans komt oorspronkelijk uit Zuid-Italië en is genoemd naar de tarantulaspin waarvan gedacht werd dat de beet dodelijk kon zijn en genezing alleen mogelijk was door wild te dansen en zodoende het gif uit te zweten. De dans wordt vaak bij bruiloften gedanst. Mensen dansen in een cirkel, waarbij de richting waarin de cirkel draait regelmatig omwisselt.

Tekst en vertaling:

Già la luna è in mezzo al mare,
mamma mia, si salterà;
l'ora è bella per danzare,
chi è in amor non mancherà.

*De maan is al opgekomen boven de zee,
'mamma mia!', wat zullen we dansen;
nu is het de hoogste tijd om te dansen,
iedereen die verliefd is, is erbij.*

Presto in danza a tondo, a tondo,
donne mie, venite qua,
un garzon bello e giocondo
a ciascuna toccherà.

*kom snel dansen, in het rond en rond,
kom hier, mijn vrouwen,
een knappe en lichtvoetige jongeman
zal met iedereen ronddansen.*

Finchè in ciel brilla una stella,
e la luna splenderà,
il più bel con la più bella
tutta notte danzerà.

*Zolang er nog een ster aan de hemel schijnt,
en de maan glinstert,
zullen de mooiste jongen en het mooiste meisje
de hele nacht dansen.*

Refrein: Mamma mia,
già la luna è in mezzo al mare,
mamma mia, si salterà,
frinche, frinche,
mamma mia, si salterà...

*'Mamma mia!',
de maan is al opgekomen boven de zee,
'mamma mia!', wat zullen we dansen,
sneller, sneller,
'mamma mia!', wat zullen we dansen...*

Salta, salta, gira, gira,
ogni coppia a cerchio va,
già s'avanza si ritira,
e all'assalto tornerà:

*Spring, spring, draai, draai,
elk stel draait in het rond,
eerst vooruit en dan weer achteruit,
en dan weer van voren af aan.*

Serra colla bionda,
colla bruna va qua e là,
colla rossa va a seconda,
colla smorta fermo sta.

*Omhels de blonde,
ga hier en daar heen met de brunette,
volg de roodharige,
maar laat de saaie staan.*

Viva il ballo a tondo a tondo,
sono un Ré, sono un bascià,
è il più bel piacer del mondo,
la più cara volutta.

*Leve het dansen, in het rond en rond,
ik voel mij een koning, een pasja,
het is het fijnste wat er is op de wereld,
het meest dierbare genoeg.*

Refrein: Mamma mia...

PABLO GREGORIAN

De Armeens-Nederlandse tenor Pablo Gregorian heeft een veelzijdige interesse in zowel oratorium, opera, lied als oude muziek. Na het voltooien van de masteropleidingen Theoretische Natuurkunde en Geofysica aan de Universiteit Utrecht studeerde hij zang aan de Oude Muziekafdeling van het Koninklijk Conservatorium te Den Haag en aan CODARTS te Rotterdam bij Marcel Reijans.

Als solist zong Pablo Gregorian onder andere met het Apollo Ensemble, Dutch Baroque, met leden van het Koninklijk Concertgebouworkest en in een aantal geënceneerde barokopera's onder leiding van Michael Chance. Hij zong de evangelistenpartij uit Bach's Matthäus-Passion in onder andere de Thomaskirche in Leipzig. Als liedzanger was hij onder andere te horen op het Internationaal Kamermuziekfestival Schiermonnikoog. Hij is als ensemblezanger verbonden aan de Nederlandse Bachvereniging en het koor van De Nationale Opera.

HENRIËTTE WIRTH

Henriëtte Wirth studeerde piano aan het Utrechts Conservatorium bij Klára Würtz en Paolo Giacometti, Muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht, klavecimbel aan het Koninklijk Conservatorium te Brussel bij Herman Stinders en pianoforte bij Piet Kuijken en Bart van Oort aan respectievelijk het Koninklijk Conservatorium te Brussel en het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Hiernaast volgde zij barokharplessen bij Nicolas Achten en Sarah Ridy.

Henriëtte is zowel als solist actief, als in de kamermuziek en als continuospeler. Zo richtte zij in 2014 het barokorkest *Ars Mirabilis* op in Brussel en is zij artistiek leider van de Culemborgse concertserie *Barok aan de Lek*. Sinds 2007 is Henriëtte met veel plezier als piano- en klavecimbeldocent verbonden aan het cultuurcentrum van de Universiteit Utrecht. Daarnaast heeft zij een pianolespraktijk in het centrum van Culemborg.

Afbeelding voorzijde: Schubert aan de piano met de bariton Johann Michael Vogl, getekend door Moritz von Schwind (1868).